

fragmentai. Įžemis – šviesiai geltonas smėlis su mažų akmenukų ir molio intarpais pasiekta 1,1 m gylyje.

Žvalgomųjų tyrimų metu Prienų Kristaus Apsireiškimo bažnyčios teritorijoje šurfoose 1, 3 ir 4 permaišytose žemėse aptikta pavienių žmonių kaulų fragmentų, o šurfe 2 rasti 50–55 m. moters ir 6–12 m. vaiko kapai. Kadangi bažnyčia buvo pastatyta 1750 m., o koplyčia, po kurios pamatais buvo palaidojimai – 1875 m., palaidojimus reikėtų datuoti XVIII a. pabaiga – XIX a. pradžia. Permaišytose žemėse šurfe 2 rasta pavienių radinių – 7 žiestos XVII–XIX a. keramikos šukės (4 iš jų dengtos šviesiai žalia glazūra), titnago nuoskala ir neolito pabaigos – bronzos amžiaus pradžios titnaginys dirbinys – kaltelis.

2 pav. Kapas 1 šurfe 2 iš R. S. Širvydaitės nuotr.

Fig. 2. Burial 1 in test pit 2 as seen from the E.

The Churchyard of Prienai Church of the Epiphany of Christ

In 2011, four 1 x 1 m² test pits were excavated near the foundation of Prienai (S Lithuania) Church of the Epiphany of Christ. Fragments of isolated human bones were discovered in the mixed soil in test pits 1, 3, and 4, the burials of a 50–55 year-old female (Fig. 2) and a 6–12 year-old child in test pit 2. Because the church was erected in 1750, but the chapel, under the foundation of which the burials had been made, in 1875, the burials should be dated to the late 18th – early 19th century. The mixed soil in test pit 2 contained isolated finds: seven sherds of 17th–19th-century thrown ceramics, a flint flake, and a late Neolithic – early Bronze Age flint artefact, a small chisel (Fig. 1).

Algirdas Žalnierius

Paparčių Dominikonų vienuolyno ansamblis

Paparčių (Kaišiadorių r., Žaslių sen.) vaikų globos namų pastatas yra buvusio Dominikonų vienuolyno teritorijos ŠR dalyje. Naujai projektuojamas priestatas yra 17,64 m ilgio, 11,44 m pločio ir bus priglaustas prie esamo pastato ŠR galo. Numatomo statyti priestato vietoje šiuo metu yra pieva, kurios paviršius tolygiai žemėja ŠR link. Prie esamo pastato žemės paviršiaus aukštis yra H_{abs} 113,18–113,22 m lygyje. Ties priestato ŠR riba žemės paviršiaus aukštis yra H_{abs} 112,40–112,50 m lygyje.

Archeologiniai tyrinėjimai vienuolyno teritorijoje buvo atliekami 2000, 2002 ir 2004 m. Tuo metu buvo tyrinėjama tik buvu-

sio Paparčių Dominikonų vienuolyno teritorijos V dalis, kurioje stovėjo vienuolyno pastatai. Tyrinėjimų metu buvo nustatytas preliminarus vienuolyno ir bažnyčios planas bei kapinių ribos. Rasti kultūriniai sluoksniai datuojami XVII–XIX a., jų storis yra nuo 60 cm iki 2,5 m (žr. *ATL 2000 metais*, Vilnius, 2002, p. 153–155; *ATL 2002 metais*, Vilnius, 2005, p. 173–179; *ATL 2004 metais*, Vilnius, 2006, p. 185–187). Rytinėje, ūkinėje vienuolyno dalyje archeologiniai tyrinėjimai iki šiol nebuvo atliekami.

Paparčiai yra nuo seno gyvenama vietovė centrinėje Lietuvos dalyje, minima dar XIV a. istoriniuose šaltiniuose. Šalia kaimo yra du piliakalniai, apylinkėse gausu archeologinių ir mitologinių kultūros vertybių. Yra duomenų, kad pirmoji bažnyčia Paparčiuose buvo pastatyta XV–XVI a. riboje. LDK iždininkas S. Beinartas 1649 m. Paparčių dvarą ir kelis palivarkus padovanojo Dominikonų ordinui, o XVII a. viduryje čia buvo pastatytas mūrinis vienuolynas ir bažnyčia. Vienuolynas buvo dviejų aukštų, kartu su bažnyčia jis sudarė uždarą ansamblį su vidiniu kiemu. Bažnyčioje buvo 7 altoriai, papuošti skulptūromis ir paveikslais. Viename iš altorių buvo stebuklingas šv. Marijos Snieginės paveikslas, XVII a. II pusėje dominikonų vienuolių atvežtas iš Romos. Prie bažnyčios V fasado 1744 m. grafu Riomerių rūpesčiu buvo pristatyta šv. Dominiko koplyčia. Vienuolyno V dalyje šalia bažnyčios buvo kapinės. Ūkiniai pastatai stovėjo į ŠR nuo vienuolyno ansamblio. Likusią vienuolyno dalį užėmė sodas, vaistažolių plantacijos, tvenkiniai. Visa vienuolyno teritorija buvo aptverta mūrine tvora.

Po 1831 m. sukilimo prieš caro valdžią uždarius Vilniaus dominikonų vienuolyną, Paparčiai tapo Lietuvos dominikonų provincijos centru. Tačiau ir šis vienuolynas po kelių

dešimtmečių buvo uždarytas už paramą 1863–1864 m. sukilimui. Jame kelerius metus stovėjo carinės Rusijos kariuomenės dalinys, kuriam išsikrausčius iki 1891 m. vienuolynas stovėjo tuščias. Vėliau vienuolyno komplekso pastatai buvo parduoti ir išardyti. Iki šių dienų išliko tik vienuolyno pagrindinių vartų dalis ir atokiau stovėjusi kapinių koplyčia. XX a. vienuolyno teritorijos Š dalyje buvo pastatyta mokykla, vaikų globos ir kultūros namai, keli ūkiniai pastatai.

Archeologinių tyrinėjimų metu numatomo statyti priestato vietoje buvo iškastos 6 perkasos (1–6), ištiriant bendrą 22 m² plotą. Perkasos buvo pradėtos kasti 6–7 m į PR nuo esamo pastato, nes prie jo šiuo metu yra evakuaciniai laiptai, pastatyti ant betoninių kolonų. Be to, ir vietiniai gyventojai patarė kasti toliau nuo dabartinio pastato sienų, nes esamo pastato statybos metu buvo iškasta plati pamatų duobė, o baigus statybas čia buvo supiltos statybinės šiukšlės. Perkasos 1–3 buvo iškastos prie PR numatomo statyti priestato ribos, perkasos 2–4 iškastos prie ŠV priestato ribos. Perkasos 5–6 buvo iškastos prie PR priestato ribos.

Tyrinėtoje numatomo statyti priestato vietoje susiklostė nuo 70 cm iki 1,12 m storio kultūrinių sluoksnių klodas. Keturiuose iš 6 perkasų virš geologinių sluoksnių užfiksuotas apie 10 cm storio pilko juodžemio sluoksnis. Tai gali būti tiek miško dirvožemis, tiek buvusių vienuolyno daržų ar sodo žemė. Tiksliau apibūdinti sluoksnio susidarymo aplinkybių negalima, nes juodžemio sluoksnyje nerasta jokių archeologinių radinių. Kadangi geologiniai sluoksniai žemėja PR link į upelio slėnį, dirvožemio dalis galėjo būti nuplauta lietaus ar polaidžio vandens. Perkasoje 1 virš pirminio žemės paviršiaus yra susiklostęs 20–22 cm storio pilko juodžemio sluoksnis. Jame gausu

iki 6–8 cm skersmens lauko riedulių ir smulkių plytų nuoskalų. Galbūt tai vienuolyno sode ir daržuose buvusio tako liekanos. Sluoksnyje rastos kelios smulkios virimo puodų ir balto fajanso lėkščių šukės, datuojamos ne anksčiau kaip XIX a. Perkasos 5 PV gale nuo pirminio žemės paviršiaus buvo iškasta apie 1,1 m skersmens ir 30 cm gylio apvali duobė, užpilta pilko juodžemio sluoksniu. Jame jokių priemaišų ir radinių nerasta, duobės paskirtis neaiški.

Virš juodžemio sluoksniu supiltas iki 65 cm storio nugriautų vienuolyno ūkinių pastatų griuvenų sluoksniu, kuriame surastos tik 1,9–2,2 cm storio plokščių čerpių šukės apvaliais galais. Pastebėta, kad griuvenose vyrauja tik plytų duženos ir kalkių skiedinys, surastos tik kelios 14,5–15,5 cm pločio, 6,5–7 cm storio pusplytės, ir tik kelios 29,1–30,5x14,3–15,5x5,6–7 cm dydžio plytos. Todėl atrodytų, kad griauant ūkinius pastatus visos sveikėnės plytos buvo išrinktos. Tas pat buvo pastebėta ir 2000–2004 m. tyrinėjant vienuolyno pastatus. Viršutinius sluoksnius sudaro dabartinio vaikų globos namų pastato aplinkos tvarkymo metu supiltos žemės sluoksniai. Jokių užstatymo pėdsakų numatomo statyti priestato vietoje nerasta. Kaip ir rodo XIX a. vienuolyno planai, tyrinėtoje vietoje buvo tik daržai ar sodas.

The Paparčiai Dominican Monastery Complex

In 2011, six trenches (a total of 22 m²) were excavated on the grounds of the Paparčiai (Central Lithuania) Dominican monastery complex. A 70–112 cm thick cultural layer, created during the 17th–19th centuries at the site of the monastery's garden or orchard, was found at the excavated sites. No traces of for-

mer structures were found, only the rubble from the monastery buildings demolished in the late 19th century that had been dumped there.

Robertas Žukovskis

Šv. Pranciškaus Asyžiečio, Bernardino Sieniečio bei Šv. Onos bažnyčių ir Bernardinų vienuolyno statinių ansamblis Vilniuje

2011 m. APC atliko archeologinius žvalgymus Šv. Pranciškaus Asyžiečio, Bernardino Sieniečio bei Šv. Onos bažnyčių ir Bernardinų vienuolyno statinių ansamblio (UK 766) teritorijoje Vilniuje. Jie vykdėti prie Kristaus laiptų koplyčios Š pamato, Bernardinų bažnyčios ir vienuolyno oficinios pastato (Maironio g. 10) V kieme ir prie Bernardinų bažnyčios, žai-bolaidžio įrengimo vietose. Iš viso žvalgytas 21,5 m² plotas.

Kristaus koplyčios viduje archeologiniai tyrinėjimai atlikti 2009 m., iširtos 4 rūšio patalpos (55,6 m²). Čia fiksuotas 0,3–1,2 m storio kultūrinis sluoksniu, susiformavęs XVII–XIX a., aptikti 23 nesuardyti ar dalinai suardyti griautiniai kapai ir daug žmonių kaulų iš suardytų kapų (ne mažiau kaip 118 individų). Mirusieji šioje šventoriaus vietoje laidoti anksčiau, dar iki koplyčios statybos 1617 m. (*ATL 2009 metais*, Vilnius, 2010, p. 281–284). 1994 m. archeologas Valdas Vainilaitis kasė šurfa 1,7 m į R nuo Kristaus laiptų koplyčios R sienos, kuriame 1,6 m gylėje aptiko 6–10 m amžiaus paauglio skeletą. 1999 m. tas pats V. Vainilaitis archeologinių žvalgymų metu naujos vandentiekio atšakos tiesimo vietoje, į